СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТОЛОГІЯ»

Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D1 Облік і оподаткування
Освітньо-професійна програма	«Облік та оподаткування»
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна
Форма навчання	Денна
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/загальна кількість годин	3 кредити / 90годин
Мова викладання	Українська
Викладач	Хомич Алла Григорівна, викладач першої категорії E-mail: alla.homych20@gmail.com
Анотація	***Сутність політології*** полягає у вивчені політичного життя суспільства в його різноманітних виявах, заглиблюючись у таємниці політики і влади, закономірності діяльності політичної еліти, партій, лідерів, соціальних верств і народних мас. Вона сприяє виробленню світоглядних і ціннісних настанов, вмінню пов'язувати політичні знання із суспільно-політичною практикою. Основи політологічних знань, що є базовими елементами курсу «Політологія», покликані допомогти молоді зрозуміти сутність процесів, що відбуваються у політичній сфері суспільства, закономірності владних, політичних відносин між людьми, соціальними групами й інститутами, засвоїти норми політичної поведінки, демократичні цінності, визначивши своє місце у політичному житті.
Предмет	Предмет політології характеризується своєю динамікою і

навчання	багатофакторністю, одночасно розширюючи світоглядні та ідейні установки індивіда, а це такі категорії, як політика, політичний процес, політична система, держава, громадянське суспільство, партійні та виборчі системи, що дають цілісне уявлення про політичну науку. На основі отриманих знань із зазначеного курсу у студентів формуються навички чіткого оперування понятійно-категоріальним апаратом політології, раціонально-критичного осмислення політичних явищ та процесів, що додає їм не тільки пізнавальну, але і практичну значимість – по завершенню курсу виробляються власна громадянська позиція та вміння застосовувати знання у професійній і громадській діяльності.
Мета, завдання	➢ сформувати у студентів світоглядні критерії оцінки поточних політичних подій та культуру політичного мислення, ➢ отримати систематизоване і комплексне уявлення про політику як сферу людської діяльності, ➢ опанувати досягнення української та світової політичної думки, загальноцивілізаційних цінностей з метою усвідомлення та орієнтації у складних політичних процесах сучасності.
Результати навчання	Набуті знання окреслюють наступні вміння та компетентності: ✓ здатність працювати в команді та автономно; ✓ здатність застосовувати набуті знання та уміння у практичних ситуаціях, що вимагають моральної оцінки та правомірних рішень; ✓ здатність до адаптації та дії в новій ситуації на основі етичних міркувань мотивів; ✓ вміння формулювати етичні проблеми та давати приклади їх ефективного вирішення; ✓ здатності застосовувати набуті знання в контексті актуальних проблем сьогодення, у фаховій діяльності; ✓ здатність до критичної оцінки естетичних явищ, естетично-художньої цінності предметів мистецтва, гармонізації духовного світу; ✓ здатності до успішної культурної адаптації, задоволення вищих потреб, зокрема, реалізації творчого потенціалу; ✓ дотримуватися норм та стандартів професійної етики для досягнення спільної мети.
	В результаті опанування змістом курсу здобувач освіти повинен **знати:** ❖ сутність політичного життя, політичних відносин і процесів, про суб’єкт і об’єкт політики; знати права людини і громадянина, суть і значення політичних систем і режимів у житті держави та суспільства; ❖ геополітичну обстановку та основні процеси

	міжнародного політичного життя, місце, роль і статус України в сучасному політичному світі; **вміти:** ❖ визначати теоретичні, духовні, прикладні та інструментальні компоненти політичного знання, їх роль і функції в підготовці політичних рішень, у забезпеченні особистого внеску до суспільно-політичного життя; ❖ орієнтуватися в основних світових та вітчизняних політичних школах, концепціях і напрямках; ❖ володіти навичками політичної культури, вміти застосувати політичні знання в своїй професійній та громадській діяльності; ❖ орієнтування у міжнародному політичному житті, геополітичній обстановці, уявляти місце і статус України у сучасному світі; ❖ жити в умовах політичного плюралізму, давати раціонально-критичну оцінку діям різних політичних партій і лідерів з позицій загальносуспільних інтересів.
Структура навчального курсу	***Змістовий модуль 1.*** **Теоретичні засади політичної науки.** ***Політична сфера як системне утворення.*** Характеристика суспільства як системи, що складається з політичної, економічної, духовної, соціальної сфер. Влада – системоутворюючий чинник політичної сфери. Характеристика основних елементів політичної сфери: політичних структур і політичних відносин. Особливості взаємодії політичної сфери з іншими сферами суспільства. Домінуючий характер політичної сфери внаслідок поєднання правових і силових ресурсів у межах держави. ***Політична влада.*** Підходи до визначення сутності політичної влади. Теорії політичної влади – психологічна, системна, телеологічна, біхевіористська. Риси політичної влади, що відрізняють її від інших видів влади – верховенство стосовно інших видів влади, моноцентричність, публічність, легальність, використання різних ресурсів. Елементи структури політичної влади – суб'єкт, об'єкт, джерела, ресурси, функції. Типологія політичної влади – за суб'єктами (автократична, влада групи, влада всіх); за сферою прояву (партійна, державна, профспілкова, армійська, влада органів місцевого самоврядування); за масштабом поширення (мікровлада, мезовлада, макровлада, мегавлада). Три гілки державної влади – законодавча, виконавча, судова. Поняття ресурсів влади та їх характеристика. Джерела влади. Проблема легітимності політичної влади. Походження терміну «легітимність». Первісне значення терміну (законність) і

	сучасне значення (авторитетність, довіра до влади з боку населення). Відмінності у поняттях «легальність» і «легітимність». Три типи легітимності влади (за М. Вебером): харизматична, традиційна, раціональна-легальна. Сучасні типи легітимності. Причини і ознаки делегітимізації влади. Проблема легітимності політичної влади у сучасній Україні. Сучасні технології влади та маніпулювання свідомістю. ***Політична система.*** Сутність і структура політичної системи. Поняття політичної системи. Структура політичної системи: інституціональна, комунікативна, нормативна, регулятивна, духовно-ідеологічна підсистеми. Теорія політичної системи Д. Істона: політична система як сукупність взаємодій індивідів у межах призначених їм ролей; взаємодія політичної системи з іншими підсистемами суспільства через механізм «входу» і «виходу». Теорія політичної системи Г. Алмонда. Політичні інститути як елементи політичної системи. Функції «входу» і «виходу». Функції політичної системи. Поділ функцій політичної системи на внутрішні і зовнішні. Внутрішні функції: нормотворча, виконавча, судова, політичної соціалізація, політична комунікація, політичне рекрутування. Зовнішні функції: управління суспільством, цілепокладання, національноінтеграційна, адаптація, розподіл ресурсів, символізація. Типологія політичних систем. Політичні системи у сучасному світі (за Г. Алмондом): англоамериканські (США, Канада, Великобританія); європейсько-континентальні (країни Західної Європи); доіндустріальні (країни Азії, Африки, Латинської Америки); тоталітарні (Куба, Північна Корея). Відкриті і закриті політичні системи. Авторитарні, тоталітарні, демократичні політичні системи. ***<u>Змістовий модуль 2.</u> Політичні інститути та процеси.*** Держава як основний інститут політичної системи. Сутність, ознаки і функції держави. Підходи до визначення сутності держави. Територія, населення і суверенна влада як основні ознаки держави. Право на легальне застосування сили як ознака держави (за М. Вебером). Теорії походження держави. Внутрішні і зовнішні функції держави. Постійні і тимчасові функції. Суспільні зміни як фактор формування нових функцій держави. Трансформація функцій держави у XXI ст. Форми державного правління. Визначення поняття «форма правління». Характеристика монархічної форми правління. Типи сучасних монархій – абсолютні, конституційні (дуалістичні і парламентські). Характеристика республіканської форми правління. Типи сучасних республік – парламентські,

	президентські, змішані. Форми державного устрою у сучасному світі. Визначення поняття “форма державного устрою”. Характеристика унітарної форми державного устрою. Унітарні держави централізованого і децентралізованого типу. Типові характеристики федерацій. Поняття симетричних і асиметричних федерацій. Принципи утворення федерацій: фізико-географічний, історичний. Конфедерація як форма об’єднання сучасних держав. Історична доля конфедеративних об’єднань. Політичні режими. Визначення поняття «політичний режим». Сутність тоталітарного режиму: передумови виникнення, особливості функціонування. Тоталітаризм як феномен XX ст. Сутність авторитарного політичного режиму. Соціальна ефективність авторитаризму. Авторитарний режим як середня ланка при переході від тоталітаризму до демократії. Типи авторитарних режимів: монархічні, конфесійні, військової диктатури. Характеристика демократичного політичного режиму. Взаємозв’язок і взаємообумовленість правової держави і демократичного режиму. ***Партії і партійні системи.*** Сутність і функції політичної партії. Поняття політичної партії. Підходи до визначення сутності політичних партій: електоральний, функціональний, ідеологічний, класовий. Генезис політичних партій (за М. Вебером). Функції політичних партій. Відмінність політичних партій від груп тиску і суспільних рухів. Типологія політичних партій. Типи політичних партій: за класовою ознакою (робітничі, буржуазні, поміщицькі, інтеркласові); за типом організаційної структури (масові і кадрові); за ідеологічною спрямованістю (консервативні, ліберальні, соціалістичні, націоналістичні); за цілями і характером діяльності (революційні, реформістські, консервативні; ліві, праві, центристські); за місцем у політичній системі (правлячі, опозиційні, нелегальні). Сутність і види партійної системи. Поняття партійної системи. Види партійних систем (за Дж. Сарторі). Характеристика однопартійних систем (Куба, Китай, Північна Корея, Лівія); двопартійних систем (США, Нова Зеландія, Великобританія); багатопартійних систем поляризованого плюралізму (Україна, Італія); багатопартійних систем обмеженого плюралізму (Німеччина); атомізованих систем. Взаємозв’язок партійних і виборчих систем. ***Вибори та виборчі системи.*** Виборчий процес. Вибори як механізм формування органів управління. Види виборів. Сутність виборчого процесу. Стадії виборчого процесу. Виборчі системи у сучасному світі:

	пропорційна, мажоритарна, змішана. Взаємозв'язок форм правління, партійних і виборчих систем. Виборчий процес в Україні. ***<u>Змістовий модуль 3.</u> Соціальні засади сучасної політики.*** ***Політична культура.*** Сутність і структура політичної культури. Політична культура як сукупність стійких форм політичної свідомості й поведінки, характеру і способів функціонування політичних інститутів у межах певної політичної системи. Функції політичної культури. Вплив політичної культури на політичну систему. Структура політичної культури: політична свідомість і політична поведінка. Поняття політичної свідомості. Буденна і теоретична політична свідомість. Індивідуальна, групова, масова політична свідомість. Типологія політичних культур. Типи політичної культури: патріархальна, підданська, активістська (за Г. Алмондом і С. Вербою) і їх поширення у сучасному світі. Сутність громадянської політичної культури. Типологія політичних культур Є. Вятра: традиційна, буржуазно-демократична, соціалістична. Характеристика політичної культури в Україні. Сутність політичної соціалізації. Політична соціалізація як процес засвоєння індивідом певної системи політичних знань, норм і цінностей. Етапи політичної соціалізації. Агенти політичної соціалізації. Специфіка політичної соціалізації в країнах з демократичним, авторитарним і тоталітарним режимом. Сутність десоціалізації і ресоціалізації. Політична поведінка як елемент політичної культури. Сутність політичної поведінки. Розмежування понять «політична поведінка» і «політична участь». Форми політичної поведінки: відкрита і закрита; активна і пасивна. Типи політичної участі: активісти, реформісти, протестуючі, конформісти, неактивні. Форми конвенційної політичної участі: референдуми, плебісцити, вибори, мітинги, демонстрації, суспільно-політичні рухи, робота у політичних партіях. Сутність абсентеїзму. Феномен політичного відчуження. ***Громадянське суспільство.*** Сутність, ознаки та основні характеристики громадянського суспільства. Поняття громадянського суспільства. Передумови розвитку та формування громадянського суспільства. Функціонування громадянського суспільства за різних політичних режимів. Еволюція становлення та сучасний стан громадянського суспільства в Україні. Політичне лідерство у сучасному світі. Сутність політичного лідерства. Функції політичного лідера. Зміст поняття «політичне лідерство». Спільне і відмінне у процесі

	керівництва і лідерства. Характеристика теорій політичного лідерства: психологічної, ситуаційної, теорії рис, інтеграційної. М. Вебер про лідерство. Типовий портрет і якості політичного лідера. Функції політичних лідерів. Типологія політичного лідерства. Типи політичних лідерів за М. Вебером: традиційні, харизматичні, раціонально-легальні. Типологія М. Херманн: лідери-прапороносці, лідерипожежники, лідери-торговці, лідери-служителі. Авторитарний і демократичний стилі лідерства. Цезаристський, плутократичний, популістський типи лідерства. Формальне і неформальне лідерство. Механізми формування лідерства. Роль політичної соціалізації у формуванні лідерських якостей. Механізми формування лідерства: вибори, партійно-політична діяльність, діяльність у громадсько-політичних організаціях і рухах. Роль ЗМІ у формуванні іміджу політичного лідера. Політичне лідерство у сучасному світі. Особливості політичного лідерства жінок: М. Тетчер, Б. Бхуто, А. Меркель та ін.. Типи сучасних політичних лідерів. Методика складення портрета політичного лідера (за Т. Рисковою). Специфіка політичного лідерства в Україні. Функції політичного лідера в умовах трансформації суспільства. ***<u>Змістовий модуль 4.</u> Політичні конфлікти та міжнародний вимір політики. Соціально-політичні конфлікти.*** Сутність і функції соціально-політичного конфлікту. Соціальні спільності як суб'єкти політичних відносин: соціально-класові, соціально-етнічні, соціально-демографічні, соціальнопрофесійні, соціально-територіальні. Поняття соціально-політичного конфлікту. Теорії соціальнополітичних конфліктів К. Маркса, Г. Зіммеля, Л. Козера, Р. Дарендорфа. Позитивні і негативні функції політичних конфліктів. Типологія соціально-політичних конфліктів. Типи політичних конфліктів: за учасниками конфліктів (міжкласові, міжетнічні, міжрегіональні, демографічні, партійні, регіональні); за характером конфлікту (відкриті і закриті; антагоністичні і неантагоністичні). Внутрішньополітичні і зовнішньополітичні конфлікти. Міжетнічні конфлікти у сучасному світі. Поняття сепаратизму і сецесії, співвідношення цих понять. Труднощі в реалізації права націй на самовизначення. Іредентизм у сучасному світі. Шляхи врегулювання і вирішення політичних конфліктів. Розмежування понять «врегулювання» і «вирішення» політичних конфліктів. Способи врегулювання політичних конфліктів: переговори, посередництво третьої сторони (арбітра), відхід. Війна як вища стадія протистояння. Стратегії

	врегулювання міжетнічних конфліктів: інтеграція, деволюція, сецесія, консоціація. Порівняльний аналіз ефективності кожної стратегії. Методологія дослідження політичних конфліктів. Методологічні підходи до вивчення конфліктів і методики аналізу конфліктів Ж.-П. Ледераха, І. Гальтунга. Аналіз конфліктів – Росія і Грузія (2008 р.); Південна Осетія, Абхазія і Грузія (2008 р.); Ольстер і Великобританія; сепаратизм провінції Квебек (Канада); Індія і Пакистан (провінція Кашмір). ***Сутність міжнародних відносин. Глобалізація.*** Сутність і особливості міжнародних відносин. Зміст і структура міжнародних політичних відносин. Суб'єкти міжнародних політичних відносин. Поняття світового політичного процесу. Концепції світового політичного процесу: марксистська, політичного реалізму, модернізму, геополітичні. Міжнародна і зовнішня політика. Міжнародна політика як вся сукупність дій політичних суб'єктів у відносинах між державами і на світовій арені в цілому. Сутність зовнішньої політики держави, її цілі і функції. Зв'язок зовнішньої і внутрішньої політики держави. Засоби реалізації зовнішньої політики: воєнні, економічні, інформаційно-пропагандистські. Напрями зовнішньої політики України. Міжнародні організації. Міжнародні організації: глобального і регіонального масштабу, міжурядові й неурядові, інтеграційні угруповання і воєнно-політичні блоки. Координування з боку ООН освіти, науки. Діяльність Європейського Союзу, СНД, військово-політичного блоку НАТО. Миротворча діяльність ООН. Участь України у міжнародних організаціях різного рівня. Перспективи вступу України в ЄС і приєднання до НАТО. Українські військові у миротворчих акціях ООН. Глобалізація у сучасному світі. Зміст глобалізації. Підходи до визначення сутності глобалізації. Негативні наслідки глобалізації. Характеристика глобальних проблем людства. Типи глобальних проблем. Регіони в умовах глобалізації. Стратегії адаптації регіонів до глобалізаційних процесів.
Передумови для вивчення дисципліни	Для вивчення курсу здобувачі освіти потребують базових знань з історії та культури України, української мови та інших дисциплін, які формують загальні та фахові компетентності.
Компетентності, яких набуває студент при вивченні дисципліни відповідно до освітньо-	ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

професійної програми	ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
Формат та обсяг курсу	Лекції: 59 год Практичні заняття: 4 год Самостійна робота: 27 год. Форма контролю: залік
Критерії оцінювання	Форми контролю: 1. Оцінювання роботи під час семінарських занять 2. Самостійна робота 3. Диференційований залік Шкала оцінювання: за національною диференційованою шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»; «зараховано», «не зараховано»
Циклова комісія	Соціально-гуманітарних дисциплін, фізичного виховання та захисту України
Рекомендована література	**Основна література**: 1. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія : підручник. Харків, ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2017. 180с. 2. Баранівський В.Ф. Політологія : підручник. Київ : НАУ, 2016. 235 с. 3. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політологія: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 348 с. 4. Неліпа Д.В. Системний аналіз політології: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 304 с. 5. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 500 с.
	Додаткова: 1. Герасимчук Т. Ф., Киридон А. М., Троян С.С. Загальна теорія політики : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2017. 226 с. 2. Історія політичної думки : підручник / за заг. ред. Н.М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2016. 1000 с. 3. Карпяк О. Громадянське суспільство у сучасній Україні (політико-правовий аспект). Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії. 2017. Вип. 14. С. 126-134. 4. Савойська С. В. Мовна політика у сучасній Україні : деструктивні і конструктивні виміри : монографія. Київ : ВЦ «Просвіта», 2015. 688 с. 5. Тараненко Г.Г. Зовнішня політика України в умовах

	сучасних викликів глобальної і регіональної безпеки. Politology bulletin. 2018. Iss. 80. C. 61-67.
Інформаційні ресурси	1. Кирилюк М. Ф. Новітня політологія : навчальний посібник рекомендований МОН України. URL: http://www.culonline.com.ua/index.php?newsid=185 2. Колодій А. Український федералізм: політичні аспекти URL: www.politstudies.ua 3. http://kk.nau.edu.ua/article/1456 4. http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-150.html 5. http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-35.html 6. http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-25.html